

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2010
YEARBOOK**

ГОДИНА 1

VOLUME I

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Виолета Димова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Борис Крстев
Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Виолета Николовска
М-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Душко Алексовски
Доц. д-р Марија Леонтиќ
М-р Нина Даскаловска
М-р Дијана Никодиновска

Главен уредник

М-р Ранко Младеноски

Одговорен уредник

Доц. д-р Толе Белчев

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Saša Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Boris Krstev, Ph.D.
Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Violeta Nikolovska, Ph.D.
Ranko Mladenoski, M.A.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Dusko Aleksovski, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Nina Daskalovska, M.A.
Dijana Nikodinovska, M.A.

Managing editor

Ranko Mladenoski, M.A.

Editor in chief

Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Marija Kukubajska, M.A.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov

Printing

„Vtori Avgust“ - Štip
Printing No 300

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Štip
Faculty of philology
Krste Misirkov b.b.,
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА
CONTENT

ПРЕДГОВОР

проф. д-р Виолета Димова, декан на Филолошки факултет - Штип

FOREWORD

Dean, Prof. Violeta Dimova, Ph.D. Faculty of Philology - Stip 7

д-р Билјана Ивановска

ПРЕДИЗВИЦИТЕ И ДИЛЕМИТЕ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ
ПРОФЕСОРИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК ВО СВОЈАТА КАРИЕРА

Biljana Ivanovska, Ph.D.

CHALLENGES AND DILEMMAS THAT GERMAN TEACHERS

FACE IN THEIR CAREER..... 9

м-р Нина Даскаловска

ЛИТЕРАТУРАТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

Nina Daskalovska, M.A.

LITERATURE IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING 15

м-р Крсте Илиев

ПРЕДИЗВИЦИ ВО НАСТАВАТА ВО 21 ВЕК

Krste Iliev, M.A.

TEACHING CHALLENGES IN THE 21ST CENTURY 23

Јане Јованов, м-р Снежана Кирова

ОБЕДИНУВАЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ СО
ИЗУЧУВАЊЕТО НА ЈАЗИЦИТЕ

Jane Jovanov, Snezana Kirova, M.A.

UNITING INFORMATION TECHNOLOGIES WITH STUDYING

LANGUAGES 29

Елена Тупаревска

ИГРИТЕ, АУДИО И ВИДЕО МАТЕРИЈАЛОТ ВО НАСТАВАТА

Elena Tuparevska

GAMES, AUDIO AND VIDEO MATERIAL IN THE CLASSROOM..... 37

д-р Снежана Јованова–Митковска

ЗОШТО НИ Е ВАЖНО И ЗНАЧАЈНО ИЗГОТВУВАЊЕТО НА
ПРОЕКТИ ЗА НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА РАБОТА?

Snezana Jovanova-Mitkovska, Ph.D.

WHY IS IMPORTANT TO US AND IMPORTANT PROJECTS

FOR THE PREPARATION OF RESEARCH WORK? 45

д-р Јованка Денкова

ПЛЕТЕНКА ОД ФАНТАСТИЧНИ И РЕАЛИСТИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Jovanka Denkova, Ph.D.

BRAID OF FANTASTIC AND REALISTIC ELEMENTS 55

д-р Махмут Челик ИНСПИРАТИВНОТО И ЛАЖНОТО ВО РАСКАЗИТЕ ЗА ДЕЦА НА ПРВАТА ПОВОЕНА ГЕНЕРАЦИЈА ТУРСКИ ПИСАТЕЛИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Mahmut Chelik, Ph.D. THE INSPIRATIONAL AND DECEPTIVE POINT IN THE STORIES CHILDREN FOR OF THE FIRST POSTWAR GENERATION OF TURKISH WRITERS IN REPUBLIC OF MACEDONIA.....	65
м-р Ева Велинова ЗА ПРОБЛЕМОТ НА ПРАВОТО КАЈ ФРАНЦ КАФКА Eva Velinova, M.A. THE PROBLEM OF THE LAW IN THE WORK OF FRANZ KAFKA	73
Наташа Сараfoва ФЕНОМЕНОТ ХАРИ ПОТЕР (културолошки аспекти) Natasha Sarafova THE PHENOMENON OF HARRY POTTER (cultural aspect).....	81
м-р Ранко Младеноски СЕМАНТИЧКА ДЕЗИНТЕГРАЦИЈА НА ЛИКОТ Ranko Mladenoski, M.A. SEMANTIC DISINTEGRATION OF THE CHARACTER.....	89
м-р Дијана Никодиновска ПОСЛОВИЦИ – МЕЃУ ЛИНГВИСТИКАТА И ФОЛКЛОРИСТИКАТА Dijana Nikodinovska, M.A. PROVERBS – BETWEEN LINGUISTICS AND FOLKLORE.....	99
д-р Марија Леонтик ТУРСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ИМИЊА И ПРЕЗИМИЊА Marija Leontic, Ph.D. TURKISH ELEMENTS IN MACEDONIAN NAMES AND SURNAME.....	109
д-р Толе Белчев, Јакуп Лимани ТОПОНИМИТЕ И МИКРОТОПОНИМИТЕ ВО ЖЕЛИНО И ОКОЛИНАТА Tole Belcev, Ph.D., Jakup Limani TOPONYMS AND MICRO-TOPONYMS IN ZELINO AND THE SURROUNDING AREA.....	119
Мартина Николовска КОМУНИЦИРАМЕ МАСОВНО, НО НА КОЈ ЈАЗИК? Martina Nikolovska WE USE MASS COMMUNICATION, BUT IN WHICH LANGUAGE?	129
Весна Коцева, м-р Весна Продановска КАКО ЗБОРУВААТ МЛАДИТЕ ИТАЛИЈАНЦИ ДЕНЕС Vesna Kocева, Vesna Prodanovska, M.A. HOW DO YOUNG ITALIANS SPEAK TODAY	135

Марија Тодорова ИСПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО СОЕДИНЕТИТЕ АМЕРИКАНСКИ ДРЖАВИ Marija Todorova SPANISH LANGUAGE IN THE UNITED STATES OF AMERICA	143
Биљана Петковска ЛИНГВИСТИЧКИ СТРУКТУРАЛИЗАМ Biljana Petkovska LINGUISTIC STRUCTURALISM	149
Костадин Голаков ЗОШТО НИ Е ПОТРЕБНА КАТЕДРА ЗА СЛОВЕНСКА ФИЛОЛОГИЈА, ОДНОСНО СЛАВИСТИКА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП? Kostadin Golakov WHY DO WE NEED A DEPARTMENT OF SLAVIC PHILOLOGY, I.E. SLAVIC STUDIES WITH THE FACULTY OF PHILOLOGY AT THE “GOCE DELCEV” UNIVERSITY IN STIP?	155
д-р Радица Никодиновска СТАТУСОТ НА ПРЕВЕДУВАЊЕТО ВО МЕТОДИТЕ ЗА НАСТАВА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Radica Nikodinovska, Ph.D. THE STATUS OF TRANSLATION IN THE TEACHING METHODS FOR FOREIGN LANGUAGES	163
м-р Драгана Коцева ТЕОРИЈА НА ПРЕВЕДУВАЊЕТО Dragana Kocева, M.A THEORY OF TRANSLATION	171
Даринка Веселинова ОСНОВНИ ПОИМИ ВО ТРАНСЛАТОЛОГИЈАТА, КУС ОСВРТ КОН ТОЛКУВАЊЕТО КАКО ДЕЈНОСТ Darinka Veselinova BASIC CONCEPTS OF TRANSLATOLOGY – SHORT INTRODUCTION INTO THE PRACTICE OF INTERPRETING	181
Јадранка Тодевска ТЕХНИКИ НА БЕЛЕЖЕЊЕ ЗА КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ Jadranka Todevska NOTE TAKING TECHNIQUE FOR CONSECUTIVE INTERPRETING	189

ЛИНГВИСТИЧКИ СТРУКТУРАЛИЗАМ

Биљана Петковска*

Апстракт: Лингвистиката (јазикословие; *лат.* *lingua*, „јазик“) е наука за јазикот со кој комуницираат луѓето, а се смета како дел на семиотиката. Таа го проучува јазикот како средство за комуникација, а во нејзините рамки, одделно се проучуваат јазичните нивоа, нивната интеракција и различните јазични стилови.

Лингвистиката е современа и млада научна дејност која се конструира како наука кон крајот на 19 и почетокот на 20 век, кога се засилува научниот интерес за теориските проблеми на јазикот, а нејзините почетоци се сврзани со името на швајцарскиот лингвист Фердинанд де Сосир. Тој е меѓу првите луѓе кои за јазикот зборуваат како за сложена структура, како за систем не еднаш даден и затворен, туку како еден жив и отворен процес, постојано подложен на влијанија и промени.

Сè до издвојувањето на лингвистиката како наука, јазикот се проучувал, пред сè, како средство на културата, во рамките на филологијата. Лингвистиката се издвојува од филологијата во моментот кога нејзините проучувања добиле вистинска научна втемеленост и аргументираност. Јазикот, правилно сфатен како структура во која секој елемент е причинско-последично врзан со другите, станува достоин предмет на проучување на идните лингвисти. Се отвораат нови и нови проблеми врзани со знаковната, општествената и психолошката природа на јазикот.

Задачите и методите на секоја наука произлегуваат од природата на нејзиниот предмет на проучување. Лингвистиката има за цел да го истражи сложениот јазичен ентитет - неговата природа и начинот на кој функционира тој. Во рамките на лингвистичките проблеми спаѓаат и методите со кои се вршат таквите истражувања.

Клучни зборови: *лингвистика, карактеристики, јазик, јазична еволуција.*

*Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Univ. Press.

*Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip.

LINGUISTIC STRUCTURALISM

Biljana Petkovska*

Abstract: Linguistics (language of the words; Latin lingua ‘language’) is a science of the language by which all people communicate, and it is considered as a part of the semiotics. It studies the language as mean of communication and in its frames are learned separately all language levels, their interaction and different language styles.

Linguistics is contemporary and young scientific area which is constructed as science at the end of the 19th and the beginning of the 20th century, when the scientific interest for theoretical problems of the language are taking place and its beginnings are connected to the name of the Swiss linguist Ferdinand de Saussure. He is one of the first people who speaks about the language as complicated structure, as a system not given once and closed, but as live and open process, permanently influenced by affections and changes.

Language in the frames of Philology was studying as a mean of culture, until separation of the Linguistics as a science. Linguistics separates from Philology at the moment when its studying gained real scientific establishment and argumentation. Language, realized as structure in which each element is reasonably- consequently connected with the others, becomes dignified subject of research by other linguists. New problems connected with literal, social and psychological nature of the language are opening.

Tasks and methods of each science rise from the nature of its subject of studying. Linguistics has one goal and that is to research complex language entity- its nature and the way of functioning. In the frames of linguistic problems are also the methods by which that kind of researches are made.

Key words: *linguistics; characteristics; language; language evolution.*

Вовед

Со многуте отворени школи, нивните основачи како и нивното влијание наречени школи на структурализмот, почнува новата поделба на лингвистиката како наука. Од нив настануваат доминантните правци во лингвистиката како што се социолингвистика, психолингвистика, когнитивна лингвистика, ареална лингвистика, текстологија, лексикологија и лексикографија, математичка лингвистика, историско- компаративна и многу други. Фердинанд де Сосир, кој се смета за татко на модерната лингвистика, го развива структурализмот и структуралната лингвистика, а подоцна и следбениците на Прашката школа, руски емигранти во Прага предводени од основачот на фонологијата, гроф

Трубецки и Роман Јакобсон. Во шеесеттите години на 20 век се истакнува и американскиот лингвист Ноам Чомски кој се занимава со општите закони на синтаксата и модерната граматика.

Создавање на структурализмот

Може да се каже дека структурализмот својата инаугурација ја доживеал во 1926 година кога е основан Прашкиот лингвистички кружок. Иако нивната работа првенствено била истражување на полето на фонологијата и лингвистичките текстови, добар дел од времето се посветувало и на семиотската естетика и книжевноста, поезијата, стилистиката и писмата. Како и во секоја друга наука, лингвистичкиот структурализам донесе нови погледи на знаењето на фактите. Тоа се однесува, пред сè, на испитување на јазичните факти во системот, на нагласување на општествените функции на јазикот и на издвојување на историската од актуелната јазична проблематика. Де Сосир е оној кој се смета за основач на лингвистичкиот структурализам.

Теориската основа наречена азбука на структурализмот ги содржи следниве аксиоми:

- Јазикот е систем и како таков треба да се проучува, без да се земат поединечни факти, туку заедно, а притоа да се внимава секоја поединост да биде на свое место во целината;
- Јазикот е првенствено општествен феномен (служи за разбирање меѓу луѓето) па како таков и треба да се проучува без да се испитува одделно неговата гласовна или значенска страна, туку да се внимава за нивниот меѓусебен однос, бидејќи тој однос е важен во односот на разбирање.

Јазичната еволуција и моменталната состојба на јазикот се две многу важни различни состојби што е недозволиво да се мешаат. Структурализмот во лингвистиката се манифестира со барање на инваријанти, издвојување на релевантното од нерелевантното. Заедничката цел на сите претставници на структуралната лингвистика е изнаоѓање на објективни мерила во анализата.

Развојниот пат на структурализмот се карактеризираше во почетокот со изразена противставеност меѓу одделни школи во однос на изборот за бирање на критериуми во одредувањето на вредностите на јазичните единици, а денес со отстранување на важните разлики и приближување до линијата на методот, како и во поглед на правецот и ширината на научните интересирања.

Структурализмот настанал паралелно и во Америка и во Европа, меѓутоа без некој поблизок контакт. Основната разлика уште во почетокот била во тоа што европскиот структурализам ги засновал врз познавањата на Де Сосир, додека американскиот „Де Сосир“ бил сосема непознат.

Типови на европски структурализам

Постојат три типа на европски структурализам. Првиот е Женевската школа. Тоа е класичен Сосиров структурализам кој подоцна по откривањето на Бајлиевото учење се развил во специфичен правец, меѓутоа денес со развојот на структуралната лингвистика неговото значење е маргинално. Другиот тип е претставен со трудовите на Прашката група (група на истакнати слависти), односно нивни ученици. Поединци оваа школа ја нарекуваат и школа на функционална лингвистика. Денес најчесто се појавува терминот школа на фонолози. Нејзиното место е доста значајно во развојните текови на лингвистиката. Презентирајќи го сето она што е најтипично за структурализмот во целина школата на фонолозите денес е веќе класичен облик на структурална лингвистика по многу работи: по најизразениот лингвистички тип на научно интересирање на јазикот по неодложувањето на дематеријализацијата на јазикот, по мирниот пат на развој. Третиот тип е претставен со таканаречената школа на глосематичари која некои ја нарекуваат и неососиријанство (поради изразената ориентација кон апстракциите што е најмногу во согласност со Сосировата концепција на јазичниот знак). Школата навистина попримила доста од Сосировото учење, но исто така и од логистиката. Денес таа се однесува повеќе на изградување на општа теорија на јазичниот знак отколку на лингвистичко проучување.

Создавање на структурална епоха во САД

Структуралната епоха на американската лингвистика започнала на универзитетот Јејл. Оригиналната структуралистичка школа со оригиналниот дистрибуционалистички метод на анализа го засновал Блумфилд. Кога Американците конечно се заинтересирале за европскиот структурализам, ним им се видело дека најмногу допирни точки има помеѓу нивната дистрибуционалистичка школа и глосемантичарите.

За разлика од прашките лингвисти кои изразуваат различни обележја на јазичните единици, американските дистрибуционалисти, како и глосемантичарите, не сметале дека во тој правец треба да го насочат нивното интересирање. Американските дистрибуционалисти и глосемантичарите ги интересира, пред сè, распоредот на јазичната единица, односно нејзината дистрибуција: Американците затоа што сметаат дека утврдувањето на распоредот на јазичните единици е најобјективен метод за опишување на функцијата на јазичниот знак во системот, а глосемантичарите затоа што воопшто не се интересираат за материјалната страна на јазикот туку само за одредување на карактерот на апстрактниот однос на јазичната единица. И двете школи го застапуваат формалистичкиот метод: пристапуваат кон јазичната анализа без претходно да обрнат внимание за категоријата на значење. Единствено во што се разликуваат е тоа што првите обрнуваат

внимание на конкретниот јазичен феномен, а вторите свесно ја запоставуваат гласовната јазична страна.

Во 1929 година кога Јакобсон веќе има напишано голем број трудови за фонетиката за прв пат го користи терминот структурализам со цел да опише за прв пат која е разликата во руските студии. Јакобсоновата универзална структурално-функционална теорија за фонетиката се базира врз принципот на обележување на различни обележја (опозиција) и претставува прво лингвистичко решение во согласност со хипотезите кои ги поставил Де Сосир. Еден од најзначајните настани што се случил е доаѓањето на Роман Јакобсон во САД за време на втората светска војна. Харвардскиот центар станал најрепрезентативното место на Пражаните во кое се воспитувале новите генерации модерни лингвисти. Во почетокот постоеле големи противречности помеѓу Јејлската и Харвардската школа. Додека прашките лингвисти, и покрај инсистирањето за проучување на различните обележја, ги признавале и ги применувале дистрибуционалните критериуми во јазичната анализа, Американците си останувале на критериумот на дистрибуција обидувајќи се да постават и фонолошки проучувања само на таа база. Победата отишла во рацете на Прашките лингвисти, иако денес постојат лингвисти од мешан тип како Ноам Чомски и Морис Хал.

Продорот на структурализмот во СССР

Меѓу најголемите случувања во историјата на модерната лингвистика секако спаѓа и продорот на структурализмот во СССР. Ова се случило дури по ослободувањето од маризмот. Во почетокот советскиот структурализам беше исклучиво од еклектичен тип. Иако сè уште не е излезен од таа фаза, денес се забележува изразена ориентација кон психолингвистичката проблематика.

Основната програма на лингвистичкиот структурализам во тој период се однесува на следново:

- Предметот на дескриптивна описна лингвистика е проучување на јазичната структура која се врши со примена на објективни критериуми. Овие критериуми подлежат на разликување на релевантното од нерелевантното и на изнаоѓање опозиција воспоставена врз принципот на двојност (бинарност);
- Лингвистичките описи се вршат постапно со внимание на хиерархијата. При дефинирањето на појавите редовно се има предвид конкретното ниво на јазикот на кое се манифестира дадената појава;
- Службата на јазичниот знак се проверува со замена, односно супституција (давање на друга функција на јазичниот знак со други форми);
- Дефинициите за појавата тежнеат кон максимална едноставност, точност и конзервативност.

Структуралната лингвистика донесе нови појави кои бараат нови термини. Недоволниот контакт меѓу некои школи го олеснил неконтролираниот пораст на термини и нивниот распоред (понекогаш два или три термина се однесуваат на иста појава). Ова дава аргументи кон критичките осврти, а исто така и предизвикува несогласувања меѓу поединци.

Заклучок

Благодарение на сè постудиозната разработка на структуралистичкиот метод, неговата корисност се потврдува секојдневно. На ефикасните ученици им е доделено изучување на странски јазик. За соработка меѓу инженерите и лингвистите е направена машина за преведување. Медицината сè почесто соработува со лингвистиката (во испитувањето на менталните нарушувања, во областа на дефектологијата), а психологијата, меѓу другото, е заинтересирана за последните лингвистички текови поради разработувањето на теоријата на учењето (како се памти, како најлесно се учи и слично). Сè се сведува на тоа дека во иднина во овој поглед ќе се донесуваат позитивни резултати.

Библиографија

1. <http://sr.wikipedia.org/sr-el/slavistika>
2. Ивиќ, М. (1963). *Правци у лингвистици*, Љубљана.